

PS-I.431.1.2.2025

PROTOKÓŁ

KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej

w Ośrodku Pomocy Społecznej w Iłowej, ul. Kolejowa 7.

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

Zespół inspektorów w składzie:

1. **Teresa Ozimek** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 4-1/2025 z 9 stycznia 2025 r. – kierująca zespołem inspektorów;
2. **Krzysztof Frisoli** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 4-2/2025 z 9 stycznia 2025 r. – członek zespołu inspektorów;
3. **Małgorzata Rodak** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 4-3/2025 z 9 stycznia 2025 r. – członek zespołu inspektorów;

przeprowadził, w okresie od 16 stycznia 2025 r. do 3 marca 2025 r., kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Iłowej (w dalszej części protokołu zwanego Ośrodkiem), w obszarze organizacji i funkcjonowania jednostki wiążącego się z realizacją zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Czynności kontrolnych w siedzibie jednostki dokonano 16 stycznia 2025 r. w obecności pani * Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej. Inspektor wojewódzki Małgorzata Rodak była nieobecna w trakcie czynności prowadzonych w jednostce.

Ocenie poddano zagadnienia:

1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej;
2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych;
3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym;
5. Warunki do realizacji zadań.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 902).

- analizę Uchwały Rady Miejskiej w Łowej w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze (...);
- analizę zapisów Regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów o ograniczonej samodzielności;
- analizę akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych;
- analizę dokumentów udostępnionych kontrolującym w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki oraz dokumentację przekazaną przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej, pocztą e-PUAP.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół inspektorów złożył pisemne oświadczenia, o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str.1-23]

Dokonano na tej podstawie następujących ustaleń:

Ad. 1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej.

- **Usługi opiekuńcze.**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 50 ust. 1-3) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, a decyzję o ich przyznaniu, zakresie i miejscu świadczenia podejmuje ośrodek pomocy społecznej. Ośrodek pomocy społecznej, powinien zatem posiadać wiedzę o sytuacji i potrzebach osób zależnych przebywających w środowisku. Sytuację tę ustala się na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Do oceny zagadnienia przyjęto:

- zapisy uchwały Rady Miejskiej w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze (...);

- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 ;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli m.in.: podania, oświadczenia, decyzje administracyjne.

Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych, w tym usług sąsiedzkich. Nie jest świadczona pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych realizowane było w oparciu o zapisy: Uchwałę Nr 489/8/LXII/23 Rady Miejskiej w Łłowej z 21 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwalniania z opłat, jak również trybu ich pobierania.

Zgodnie z cyt. Uchwałą usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie, specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi mogą być świadczone w godzinach wieczornych tj. po godz. 18-tej oraz w dniach ustawowo wolnych od pracy. Decyzja o przyznaniu lub odmowie przyznania w/w usług, wymiar i zakres przyznanych usług uzależniony jest od stanu zdrowia osoby, jej sytuacji rodzinnej oraz sytuacji materialnej, ustalonej przez pracownika socjalnego w drodze wywiadu środowiskowego oraz zabezpieczonych środków finansowych w budżecie gminy na ten cel.

Osobom, których dochód nie przekracza 100% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone są nieodpłatnie.

Ustalono, że koszt 1 godziny świadczonych usług opiekuńczych, usług opiekuńczych sąsiedzkich lub specjalistycznych usług opiekuńczych wynosi 39 zł.

Osoba świadcząca usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze w celu rozliczenia wykonywanych usług – sporządza miesięczną kartę realizacji usług, potwierdzającą wymiar godzin wykonywanych usług i zakres przedmiotowy.

W sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na dzień 30.06.2024 r. Ośrodek wykazał, że usługi opiekuńcze były świadczone 14 osobom, w tym usługi opiekuńcze sąsiedzkie 1 osobie. Z przedstawionej kontrolującym w dniu kontroli – pisemnej - informacji wynika, że w kontrolowanym okresie z usług opiekuńczych korzystało 21 osób, w tym z usług sąsiedzkich skorzystały w 2024 r. - 3 osoby, w 2025 – 2 osoby.

Ośrodek realizuje usługi opiekuńcze sąsiedzkie, we wszystkie dni tygodnia. Forma ta zabezpiecza osoby potrzebujące w podstawową pomoc w dni wolne od pracy, w porze wieczorowej czy wczesnoporannej. Formy pomocy to np. rozpalenie w piecu, utrzymanie ciepła w mieszkaniu, kontakt z otoczeniem, bieżące zakupy. Nie są realizowane specjalistyczne usługi opiekuńcze z uwagi na brak zainteresowania taką formą wsparcia. W „Rejestrze wniosków o przyznanie świadczeń” brak było wniosków o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym zgłoszeń ustnych, telefonicznych czy e-mailowych.

Analizie poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano usługi opiekuńcze – co stanowi 25 % wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie. Klienci to osoby w wieku 78 – 90 lat. Dokumentacja zgromadzona w sprawie wskazuje na potrzebę przyznania wsparcia w formie usług opiekuńczych.

W przedłożonych aktach znajdują się orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności wraz ze wskazaniem określonymi w pkt.6 i 7 w zakresie korzystania z systemu środowiskowego wsparcia tj. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, a także stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji; zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia i potrzebie zabezpieczenia pomocy w formie usług.

Usługi opiekuńcze przyznane były na wniosek klientów na czas określony.

Wszystkie osoby miały własne świadczenia emerytalne. Ponośliły częściową odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze stosownie do warunków zawartych w cyt. Uchwale oraz zgodnie z tabelą odpłatności.

W przypadku zmiany wysokości dochodu Ośrodek wydawał decyzję zmieniającą.

W decyzjach nie określono całkowitego kosztu usług realizowanych w danym miesiącu.

Zakres przyznanych usług był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta.

Na podstawie analizy akt ustalono, że powodem przyznania usług opiekuńczych są schorzenia związane z wiekiem i stanem zdrowia, niepełnosprawnością, w tym ruchową. Osoby miały znacznie, bądź całkowicie ograniczoną zdolność samodzielności. Klienci prowadzili jednoosobowe gospodarstwa domowe, członkowie rodziny mieszkali w tej samej (4 osoby), bądź w innej miejscowości (1 osoba).

Pracownik socjalny – w ramach wywiadu środowiskowego - dokonywał oceny potrzeb danego klienta w zakresie usług opiekuńczych oraz innych form wsparcia. W wywiadach pracownik socjalny odnotowywał rodzaje wsparcia jakiego udzielał klientom. Powadzone są karty pracy socjalnej, w których pracownik socjalny odnotowywał przebieg pracy socjalnej prowadzonej z klientem. Klienci w decyzjach przyznających świadczenie mieli wyszczególniony zakres usług dostosowany do ich potrzeb.

Klienci korzystali z usług: 5 dni w tygodniu po 2 godziny (2 osoby), 2 dni w tygodniu po 2 godziny (1 osoba), 3 dni w tygodniu po 2 godziny (1 osoba), 5 dni w tygodniu 1 godzina (1 osoba). Klienci mieli wsparcie i pomoc ze strony członków rodziny (4 osoby) lub pomoc sąsiada (1 osoba). Pracownik socjalny w sprawach klientów – utrzymywał kontakt z pielęgniarką środowiskową, lekarzem, sąsiadką. Klientom proponowano opaski telemedyczne (4 osoby), uczestnictwo w Klubie Seniora (2 osoby), wsparcie w formie wolontariatu szkolnego (3 osoby).

Podejmowane działania i formy wsparcia odnotowane były w wywiadach środowiskowych.

Ośrodek zatrudnia opiekunki w ramach umowy o pracę i umowy zlecenia.

Zespół kontrolny ustalił, że Ośrodek zatrudnia 8 opiekunek. Cztery opiekunki zatrudnione są na umowę o pracę (3 etaty) oraz cztery opiekunki zatrudnione są w ramach umowy

zlecenia. Ponadto do realizacji usług sąsiedzkich zatrudnione były w 2024 r. 3 opiekunki a w 2025 r. 2 opiekunki. Opiekunki prowadzą karty usług opiekuńczych, w których określona jest data, czas i liczba godzin usług opiekuńczych, opis wykonywanych usług. Wykonanie usługi potwierdzone jest podpisem podopiecznego bądź jego przedstawiciela ustawowego i zatwierdzone przez pracownika socjalnego.

[akta kontroli str. 118-132, 410-458, 1004-1007]

Zadanie realizowane bez uchybień.

- **Zasiłek stały (udzielana pomoc osobom ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy).**

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 19 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie – niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na 30.06.2024 r. z zasiłków stałych korzystały 52 osoby. Na dzień kontroli – zasiłki stałe z tytułu niepełnosprawności pobierały 33 osoby (z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi).

Analizie poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek stały – co stanowi 15 % wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Osoby objęte tą formą wsparcia legitymowały się znacznym stopniem niepełnosprawności (3 osoby), umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (2 osoba). Osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności miały wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Ponadto, osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym miały wskazania do stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek stały. Dostosował wsparcie do indywidualnych potrzeb klienta.

Zespół kontrolny ustalił, że klienci to osoby w wieku: 29 - 64 lat. Klienci zostali objęci ubezpieczeniem zdrowotnym, pobierali zasiłek pielęgnacyjny (4 osoby). Osoby, których akta poddano kontroli prowadziły samodzielne gospodarstwa domowe. Cztery mieszkały same, w tym - trzy miały wsparcie członków rodziny, jedna - wsparcie sąsiada. W wywiadach środowiskowych - w planie pomocy – odnotowano informacje o dodatkowych formach wsparcia m.in. propozycje wsparcia psychologa, wizyty u terapeuty, podjęcie leczenia odwykowego. Klienci mieli założone karty pracy socjalnej, w których pracownik socjalny dokumentował działania podejmowane na jego rzecz oraz

karty pracy z rodziną (2 osoby), kontrakt socjalny część A (1 osoba). W dokumentach tych pracownik odnotował m.in. zobowiązania do wywiązania się przez klienta oraz sposób ich realizacji.

W zależności od sytuacji klienci otrzymywali dodatkową pomoc, m.in. w formie zasiłku celowego specjalnego na zakup leków i leczenie, zasiłku celowego na zakup opału, zasiłku okresowego na cele bytowe, świadczenia pieniężne na zakup żywności z programu Posiłek w szkole i w domu, skierowanie po żywność z FEPŻ.

[akta kontroli str. 31-108, 159-195, 1008-1012]

Zadanie realizowane bez uchybień.

- **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.**

To jedna z przesłanek uzasadniających przyznanie pomocy określona zapisami art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ma zastosowanie w szczególności do rodzin niepełnych i wielodzietnych. W systemie pomocy społecznej pojęcie bezradności wiąże się z faktyczną bezradnością danej osoby, czyli brakiem umiejętności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb swoich i swoich najbliższych.

Ośrodek udziela wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

Według danych przedstawionych w sprawozdaniu MRiPS-03 wg stanu na 31.12.2024 r. – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była powodem przyznania pomocy w stosunku do **16 rodzin**, w tym 10 niepełnych i 3 wielodzietnych.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 r. – 13 rodzin objętych wsparciem, w tym 11 rodzin niepełnych i 2 rodziny wielodzietne;
- 2022 r. – 10 rodzin objętych wsparciem, w tym 8 rodzin niepełnych i 1 rodzina wielodzietna;
- 2021 r. – 11 rodzin objętych wsparciem, w tym 7 rodzin niepełnych i 1 rodzina wielodzietna.

Na podstawie przedstawionego przez Kierownika Ośrodka wykazu osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, Zespół kontrolujący ustalił, że – **na dzień kontroli** – z pomocy Ośrodka korzystało **14 rodzin**, w tym 7 niepełnych i 2 wielodzietne, 1 rodzina tworzyła zarówno rodzinę wielodzietną jak i niepełną.

Wszystkim rodzinom świadczone prace socjalne, 10 rodzin korzystało również z pomocy finansowej Ośrodka, w postaci zasiłku celowego, zasiłku okresowego, lub finansowania posiłku w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Wszystkie (14) rodziny objęte były wsparciem asystenta rodziny, w 4 rodzinach została wszczęta procedura niebieskiej karty, a 5 rodzin dodatkowo nadzorował kurator sądowy.

Kontrolujący zbadali akta **5** rodzin korzystających – na dzień kontroli - ze wsparcia asystenta (co stanowi 35,7 % dokumentacji rodzin objętych wsparciem w tym zakresie). Były to osoby w przedziale wiekowym od 26 do 42 lat.

Zidentyfikowane przyczyny bezradności rodzin to przede wszystkim:

- samotne rodzicielstwo- rodzina niepełna;
- wielodzietność;
- problemy zdrowotne –choroby psychiczne u jednego z rodziców;
- nadużywanie substancji psychoaktywnych;
- zaniedbanie obowiązku szkolnego wobec dzieci;
- problem alkoholowy;
- problemy finansowe - zadłużenia komornicze;
- niskie kompetencje opiekuńczo - wychowawcze niezaradność rodzicielska.

Kontrolujący przeanalizowali także zaangażowanie pracowników socjalnych we współpracę z asystentem rodziny w czasie trwania asystentury.

Występuje ścisła współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym.

Na podstawie przedłożonej informacji Kierownika Ośrodka ustalono, że „Asystent rodziny i pracownik socjalny (...) omawiają sytuację rodziny i na bieżąco przekazują sobie informacje, aby zachować ciągłość komunikacji i działania (...). Zdarza się niejednokrotnie, że asystent rodziny wspólnie z pracownikiem socjalnym wizytują rodzinę w miejscu zamieszkania w celu wzmocnienia oddziaływań.(...). Pracownik socjalny, asystent rodziny wraz z przedstawicielami innych służb (m.in. placówki oświatowe, policja, służba zdrowia, Sądy, kuratorzy, Prokuratura, Urzędy Miejskie, PCPR, Starostwo Powiatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna) współpracują na rzecz pomocy rodzinom. Asystent rodziny w porozumieniu z pracownikiem socjalnym organizują posiedzenia multiprofesjonalnego zespołu pomocy rodzinie- jest to spotkanie różnych specjalistów współpracujących z rodziną tj. pracownik socjalny, asystent rodziny, nauczyciel (jeśli dziecko się uczy), kurator (jeśli rodzina jest objęta nadzorem), dzielnicowy. Dobór osób uczestniczących w multiprofesjonalnym zespole odbywa się wg potrzeb konkretnej rodziny”.

Powyższe oświadczenie znalazło potwierdzenie w skontrolowanej dokumentacji.

Kontrolujący ustalili - na podstawie udostępnionej dokumentacji, że współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym trwa przez cały okres pracy z rodziną i polega na stałej wymianie niezbędnych informacji, ustaleniu kierunku dalszych działań, czy też wspólnych wizytach w miejscu zamieszkania rodziny. Dokumentacja zawierała m.in. diagnozę sytuacji rodziny, karty pracy socjalnej - na podstawie których należy wnioskować, iż sytuacja rodzin była na bieżąco monitorowana - plany pracy z rodziną i aktualizację tych planów, protokół z posiedzenia multiprofesjonalnego zespołu pomocy rodzinie, kontrakt socjalny wraz z jego oceną. Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej były szczegółowo odnotowywane w karcie pracy socjalnej i ukierunkowane na przezwyciężenie trudnej sytuacji rodziny.

[akta kontroli str. 196-271, 386-409, 459-482, 900-908]

Zadanie realizowane bez uchybień

- **Zasiłek okresowy (udzielana pomoc osobom z powodu bezrobocia).**

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 38 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, **bezrobocie**, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. z zasiłków okresowych korzystały 43 rodziny, w tym z tytułu bezrobocia 27 rodzin – czego potwierdzeniem była przedłożona przez Kierownika Ośrodka lista osób korzystających z pomocy w formie zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia (tabela nr 7).

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 – 44 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 26 z tytułu bezrobocia;
- 2022 – 46 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 29 z tytułu bezrobocia;
- 2021 – 53 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 41 z tytułu bezrobocia;
- 2020 – 63 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 54 z tytułu bezrobocia.

Na podstawie przedstawionej w toku czynności kontrolnych informacji nt. świadczeniobiorców zasiłku okresowego wynika, że 2 osoby korzystały z pomocy Ośrodka od 2001 r., 4 osoby w przedziale od 10 do 22 lat, 14 osób w przedziale od 2 do 9 lat, a pozostałe 4 osoby po raz pierwszy zgłosiły się o pomoc do Ośrodka w 2024 r. Wszystkie osoby znajdowały się w wieku produkcyjnym (25 - 66 lat). Odsetek osób korzystających z zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia do wszystkich osób pobierających zasiłek okresowy wynosił 62,79 %.; 11 osób pobierających ten zasiłek to kobiety, a 16 mężczyzn.

Kontroli poddano - losowo wybranych **5 teczek** klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia - co stanowi **18,5%** wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Wszystkie osoby, którym przyznano zasiłek okresowy spełniały kryterium dochodowe:

- 4 osoby prowadziły samodzielnie gospodarstwo domowe - wysokość przyznanych świadczeń wynosiła odpowiedni 3 x po 388,00 zł. i 247,70 zł.;
- 1 osoba prowadziła wspólne gospodarstwo z innym członkiem rodziny - wysokość zasiłku wynosiła 124,89 zł.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kontrolujący – na podstawie analizy udostępnianych akt - ustalili, że zasiłek okresowy był przyznawany na okres od 2 do 3 miesięcy.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podejmowana praca socjalna sprowadzała się do aktywizacji zawodowej beneficjenta zasiłku.

W badanym okresie poza świadczeniem w formie zasiłku okresowego, klienci uzyskali dodatkową pomoc w formie:

- zasiłków celowych na zaspokojenie innych potrzeb;
- zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w ramach rządowego programu Posiłek w szkole i w domu;
- zasiłku stałego;
- pracy socjalnej – zawarto 8 kontraktów socjalnych – do wglądu przedłożono 3 .
Podejmowana praca socjalna była ukierunkowana na znalezienie i podjęcie zatrudnienia przez beneficjenta pomocy.

Kontrakty socjalne były sporządzone na odpowiednim formularzu, zawierały jasno sprecyzowane i możliwe do zrealizowania cele, określony był termin realizacji założeń.

Wszystkie sprecyzowane działania nakierowywane były na usamodzielnienie klienta.

W każdym przypadku przed sporządzeniem kontraktu przeprowadzany był wywiad środowiskowy, w którym - pracownik socjalny przeprowadzał pełną diagnozę sytuacji klienta, szczegółowo i skrupulatnie odnotowywał informacje o udzielonym i proponowanym wsparciu. Wywiad środowiskowy zawierał stosowną adnotację, o zawartym kontrakcie socjalnym z klientem.

Wszystkie 3 kontrakty socjalne przedstawione do wglądu podczas kontroli zostały zrealizowane zgodnie z założeniami.

Podejmowane działania w ramach pracy socjalnej odnotowywane były w karcie pracy socjalnej i obejmowały między innymi:

- motywowanie klienta do podjęcia konkretnego działania tj. zatrudnienia, leczenia, terapii, utrzymania czystości w mieszkaniu;
- monitorowanie realizacji założeń kontraktów socjalnych;
- pomoc w wypełnianiu dokumentacji urzędowych;
- pomocy przy aktywnym szukaniu zatrudnienia tj. przeglądaniu ofert pracy pisaniu CV i listów motywacyjnych, ułatwianiu kontaktów z potencjalnym pracodawcą.

Ponadto z każdym klientem – z 5 skontrolowanych- sporządzono plan pracy z rodziną, gdzie dokonywano pełnej diagnozy problemów występujących w rodzinie na podstawie których określano cele i działania zmierzające do przezwyciężania danej sytuacji w której znalazła się rodzina.

[akta kontroli str. 272-353, 483-552, 842-899]

Zadanie realizowane bez uchybień.

Ad. 2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z art. 48 u.o.p.s. osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zadania te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy – należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wymienione potrzeby stanowią minimum egzystencji, a Gmina

zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej. Obligatoryjne formy zapewnienia schronienia i zasady ich udzielania, zostały określone w przepisie art. 48a ust. 1–10 cyt. ustawy. Udzielanie schronienia – w myśl art. 48a cyt. ustawy – następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz ogrzewalni. W związku z uzupełniającym się charakterem poszczególnych placówek i różnym zakresem świadczonych w nich usług, każda gmina powinna zapewnić możliwość udzielenia schronienia w każdej z form, nie tylko w zakresie wynikającym z rozeznaczonych potrzeb występujących w danym momencie na terenie gminy, ale także, biorąc pod uwagę potencjalne potrzeby, jakie mogą wystąpić, w tym zakresie w przyszłości. Gminy powinny się również wykazać gotowością do udzielania schronienia w tych formach.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- umowy o świadczenie usług tymczasowego schronienia;
- rejestr Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Na terenie gminy Iłowa funkcjonuje 1 placówka dla osób bezdomnych. Gmina zapewnia schronienie w 3 wskazanych w ustawie - formach tj. schronisku dla osób bezdomnych i schronisku z usługami opiekuńczymi dla osób bezdomnych oraz ogrzewalni dla osób bezdomnych. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi reguluje Uchwała Rady Miejskiej w Iłowej.

Zespół kontrolny ustalił, że – w badanym okresie – Gmina Iłowa podpisała 2 umowy na gotowość zabezpieczenia schronienia dla swoich mieszkańców tj.:

- ze Stowarzyszeniem MONAR w Lutynce (Umowa nr 9.2024 z 30.12.2024 r.), na okres 01.01.2025 – 31.12.2025 r. Umowa dot. zabezpieczenia 6 miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych Markot w Lutynce.
- z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło w Świdnicy (Umowa nr 8.2024 z 30.12.2024 r.), na okres 01.01.2025 – 31.12.2025 r. Umowa dot. zabezpieczenia 2 miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych w Świdnicy i 1 miejsca w formie Schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi w Świdnicy.

Ponadto gmina prowadzi Ogrzewalnie - 5 miejsc - dla osób bezdomnych (Zarządzenie nr 430/17 Burmistrza Iłowej z 06.12.2027 r.).

Gmina jest wpisana do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia pod pozycją nr 9.

Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi reguluje Uchwała Nr 114/8/XV/19 Rady Miejskiej w Iłowej z 30 grudnia 2019 r.

Ośrodek nie jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej, formach:

tj. noclegowni. Tym samym, świadczone usługi nie zawsze będą dostosowane do występujących potrzeb.

Ośrodek zapewniał osobom bezdomnym tymczasowe schronienie w placówkach dla osób bezdomnych stosownie do ich potrzeb. W przypadku 1 osoby, sytuacja bytowa klienta stwarza zagrożenie dla jego bezpieczeństwa. Praca socjalna z klientami była adekwatna do ich potrzeb.

Ośrodek - według danych ujętych w sprawozdaniu MRiPS-03 P stan na 31.12.2024 r. udzielił pomocy z tytułu bezdomności 9 osobom, natomiast na dzień kontroli udzielił pomocy 14 osobom.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów – pobrano dokumenty 5 osób tj. 36 % osób bezdomnych, którym udzielono wsparcia. Wskazane osoby prowadzą samodzielne gospodarstwo domowe, nie są aktywne zawodowo (2 osoby pobierają świadczenie emerytalne, pozostałe korzystają ze świadczeń pomocy społecznej). 1 osoba pobierająca świadczenie emerytalne z ZUS, pobierała również świadczenie wspierające i uzupełniające. Kontakt z najbliższą rodziną nie utrzymują 4 osoby.

Poddana kontrola dokumentacja wskazuje, że 4 osoby przebywały w schronisku dla osób bezdomnych natomiast 1 osoba - w samochodzie, który stanowi jego własność. Osoba przebywająca w samochodzie nie zgadza się na pobyt w placówce dla osób bezdomnych. Jest osobą schorowaną. Obecna sytuacja bytowa klienta stwarza zagrożenie dla jego bezpieczeństwa.

Jedna z osób przebywająca w schronisku dla osób bezdomnych, jest osobą z niepełnosprawnością ruchową, oraz towarzyszącą chorobą przewlekłą. W aktach dokumentacji klienta – brak informacji nt. oceny funkcjonowania w środowisku.

Wszystkie osoby bezdomne były objęte pracą socjalną. Z analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych wynika, że w ramach pracy socjalnej – udzielano informacji i wsparcia: propozycja umieszczenie w placówce dla osób bezdomnych, pomoc w nawiązaniu kontaktu z rodziną, konsultacja ze schroniskiem gdzie przebywają osoby bezdomne w celu weryfikacji funkcjonowania w środowisku.

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek zawierał z osobami bezdomnymi Kontrakty socjalne. Nie opracowywał indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – indywidualny program wychodzenia z bezdomności to wsparcie dla osoby bezdomnej polegające na rozwiązywaniu jej problemów życiowych, przede wszystkim problemów rodzinnych, mieszkaniowych i związanych z zatrudnieniem. Natomiast – kontrakt socjalny jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Ośrodek nie zawierał z osobami bezdomnymi indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. Brak również informacji o ww. programach sporządzonych z osobami przebywającymi w schronisku dla osób bezdomnych Markot w Lutynce, przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce.

Ośrodek wykorzystał jednak dodatkowe możliwości pomocy w postaci zawartego Kontraktu socjalnego z wszystkimi ww. osobami znajdującymi się w kryzysie bezdomności.

Cele główne zawartych kontraktów to m.in. wnioskowanie do gminy o lokal mieszkalny, utrzymanie tymczasowego schronienia, poprawa sytuacji zdrowotnej / podjęcie leczenia, uzyskanie własnego dochodu, utrzymanie kontaktu z rodziną. Z analizy ww. dokumentów wynika, że w przypadku 4 klientów, ocena zawartych ustaleń nastąpi 31.03.2025 r. W przypadku 1 osoby, klient częściowo wywiązał się z zawartych ustaleń we wskazanym terminie.

[akta kontroli str. 24-30, 109-117, 354-385, 725-746, 796-834, 839-841]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Brak zagwarantowania schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach. W przypadku 1 osoby bezdomnej, miejsce pobytu stwarza zagrożenie dla jego bezpieczeństwa. Zespół kontrolny sugeruje wykorzystywanie dodatkowych narzędzi pracy socjalnej z osobami bezdomnymi w formie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, oraz kierowanie osób z niepełnosprawnościami do placówek dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Ad. 3. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3, 5, 6 ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej gmina powinna organizować i świadczyć specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzić i rozwijać infrastrukturę ośrodków wsparcia dla tej grupy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zadaniem jednostki jest rozpoznanie potrzeb klienta i opracowanie indywidualnego planu pomocy (planu pracy socjalnej). Wsparcie udzielane klientowi jest uzależnione od stopnia jego potrzeb, uprawnień, zasobów i możliwości.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- wybranych akt 5 klientów z zaburzeniami psychicznymi pobierających zasiłek stały;
- sprawozdania resortowego MRIPS-03 stan na 30.06.2024 r.;
- sprawozdania resortowego MRIPS-06 stan na 31.12.2023 r.;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego i Narodowego Funduszu Zdrowia za 2023 r.;
- dokumentów udostępnionych w toku kontroli.

Na koniec 2023 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie Iłowa wynosiła – 308 osób (dane Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia). Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w stosunku do liczby mieszkańców gminy (6.351 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2023 r.) stanowiła ok. 4,85% populacji.

Na terenie gminy Iłowa nie funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy. W przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – gmina może kierować swoich mieszkańców do Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Szprotawie.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że rodziny w których przebywają osoby z zaburzeniami psychicznymi, są informowane o możliwości uczestnictwa w zajęciach

w Powiatowym ŚDS w Szprotawie, która zabezpiecza potrzeby mieszkańców powiatu żagańskiego w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Na dzień kontroli, brak osób z gminy Łłowa korzystających z wsparcia ww. placówki.

Gmina Łłowa nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kierownik Ośrodka ustnie wyjaśniła, że SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie są świadczone z uwagi na brak zainteresowania mieszkańców tą formą wsparcia. Do Ośrodka – w badanym okresie – nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie tej formy pomocy.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym są objęte pomocą w formie zasiłku stałego. Udzielana pomoc w ramach prowadzonej pracy socjalnej jest dostosowana do sytuacji i potrzeb klienta.

Kontrolujący ustalili, że – na dzień kontroli – spośród 47 klientów pobierających świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego – 14 osób (tj. 30%) posiadało orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 01-U oraz 02-P. Osoby te prowadziły samodzielne gospodarstwo domowe i były w wieku produkcyjnym. Najmłodsza osoba na dzień kontroli – miała 31 lat, a najstarsza 65 lat.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację 5 świadczeniobiorców (tj. 36%) korzystających z zasiłków stałych. Z analizy dokumentów wynika, że w badanym okresie osoby poza zasiłkiem stałym, otrzymały również zasiłek celowy na zakup żywności w ramach rządowego programu Posiłek w szkole i w domu. Ponadto 3 osoby pobierały zasiłek pielęgnacyjny, a 1 świadczenie uzupełniające z ZUS. 3 osoby posiadały orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, 2 osoby w stopniu znacznym.

Z kontrolowanej dokumentacji (orzeczenia o niepełnosprawności) wynika, że w dwóch przypadkach występuje konieczność stałej lub długotrwałej opieki w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz korzystania ze wsparcia z systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji. Jedna z osób przebywała w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym). Wszystkie osoby mają wskazania do korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. 2 osoby posiadają wskazania do zatrudnienia (praca lekka/praca chroniona). W przypadku 1 osoby podejmowano działania w celu aktywizacji zawodowej, w przypadku drugiej - stan zdrowia nie pozwala na podjęcie zatrudnienia (adnotacje w aktach klienta). Żadna nie wymaga uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Praca socjalna była realizowana z 4 klientami (poza osobą przebywającą w ZOL). W wywiadach środowiskowych, w zakładce praca socjalna – pracownik socjalny wskazywał jako plan pracy m.in.: wizyta w środowisku, poradnictwo, monitoring leczenia, rozmowy wspierające nt. zatrudnienia, propozycja wsparcia psychologicznego, pomoc w ustaleniu wizyty lekarskiej.

Udzielana pomoc w ramach prowadzonej pracy socjalnej była dostosowana do sytuacji i potrzeb klienta.

[akta kontroli str. 553-597, 747-795, 835-838]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje dokonywać w aktach klienta (wywiad środowiskowy) informacji nt. oceny funkcjonowania w środowisku.

Ad. 4. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, w tym domu, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Ustawodawca uwarunkował, tym samym, skierowanie osoby do domu pomocy społecznej od rozpoznania jej możliwości funkcjonowania we własnym środowisku, z wykorzystaniem innych form wsparcia. Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej należy prowadzić bez zbędnej zwłoki, dla zapewnienia osobom wsparcia właściwego do ich potrzeb i bezpieczeństwa. W czasie czynności kontrolnych zagadnienie badano również pod kątem zabezpieczenia potrzeb osób kierowanych do DPS przed umieszczeniem w placówce.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 – stan na 30.06.2024 r.;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-06 – stan na 31.12.2023 r.;
- wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2024 – 2025 do dnia kontroli;
- informacje Kierownika Ośrodka;
- dokumentację osób przebywających w DPS – analizie poddano dokumentację 2 osób (tj. 13%), które – w badanym okresie – przebywały w domu pomocy społecznej.

Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.

Kontrolujący ustalili, że gmina ponosi odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2024 r. wydatkowano na ten cel kwotę 830.708,20 zł, natomiast na 2025 r. zaplanowano 1.215.876,00 zł.

Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS-03 – stan na 30.06.2024 r. oraz danymi na dzień kontroli - w domach pomocy społecznej przebywało 13 mieszkańców, za pobyt których częściową odpłatność ponosiła Gmina.

Gmina prowadziła postępowania w stosunku do osób zobowiązanych w celu ustalenia wysokości świadczonej pomocy na rzecz osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia. Zobowiązania rodzin w 2024 r. wynosiły 90.834,77 zł. W 2024 r. na podstawie art. 103 podpisano umowy z 6 osobami oraz wydano 1 decyzję o odpłatności za pobyt członka rodziny w dps.

W kontrolowanym okresie Ośrodek skierował do DPS dwie osoby - w 2024 r. jedną i jedną w 2025 r., wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Na podstawie analizy rejestru wpływających spraw kontrolujący nie stwierdzili braku odmów skierowania do placówki.

Klienci to osoby w wieku 66 lat. Posiadali zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia (1 osoba, ponadto 1 miała orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności). W obu przypadkach decyzja o skierowaniu do placówki została wydana w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku. Decyzje o umieszczeniu w placówce były wydawane przez właściwy PCPR w terminie od jednego do osiemnastu dni od wydania decyzji o skierowaniu. Klienci zamieszkali w placówce w dniu wydania decyzji o umieszczeniu.

Kontrolowane wywiady środowiskowe zawierały informacje o przyznanych formach pomocy, sytuacji bytowej.

W wywiadzie środowiskowym pracownik socjalny udokumentował działania podejmowane na rzecz klienta m.in. utrzymywanie kontaktu ze służbą zdrowia, sąsiadami, wspólnotą mieszkaniową, kompletowanie dokumentacji do dps, monitorowanie sytuacji zdrowotnej, utrzymywanie kontaktu z siostrą (1 osoba).

Z uwagi na brak możliwości zapewnienia opieki w miejscu zamieszkania -mieszkania wymagały gruntownego remontu – klienci po przebytych leczeniu szpitalnym, zostali skierowani bezpośrednio do domu pomocy społecznej.

Klienci posiadali własne świadczenia – emerytury, jednocześnie gmina ponosiła częściową odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej.

[akta kontroli str. 133-158, 1013-1014]

Zadanie realizowane bez uchybień.

• **Praca socjalna**

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Na dzień kontroli pracę socjalną w środowisku realizowało 3 pracowników socjalnych.

W 2024 r. pracę socjalną w terenie realizowało 3 pracowników socjalnych, w tym 2 specjalistów pracy socjalnej.

Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej w 2024 r. świadczona była 106 rodzinom, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej 60 rodzinom. Odsetek rodzin, którym świadczona była pomoc wyłącznie w postaci pracy socjalnej wynosił 56,6%.

W pozostałych latach statystyka ta przedstawiała się następująco:

- w 2023r. – odsetek ten wynosił 59%;
- w 2022r. –odsetek ten wynosił 45,3%;
- w 2021r. – odsetek ten wynosił 68,18%;
- w 2020r. – odsetek ten wynosił 46,9%.

Prowadzona praca socjalna jest szczegółowo dokumentowana.

Dokumentowanie pracy socjalnej było prowadzone na podstawie Zarządzenia Nr 3.2013 z dnia 01.08.2013r. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej w sprawie

wprowadzenia Procedur dokumentowania przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w łtowej czynności wykonywanych w ramach pracy socjalnej. Praca socjalna jest prowadzona i ewidencjonowana wg dokumentów stanowiących załączniki do ww. zarządzenia:

- Załącznik nr 1 Rejestr rodzin objętych wsparciem w formie pracy socjalnej;
- Załącznik nr 2 Wzór karty usług pracy socjalnej;
- Załącznik nr 3 Wzór planu pracy socjalnej;
- Załącznik nr 4 Wzór karty pracy socjalnej.

W analizowanej dokumentacji (35 teczek– akt klientów korzystających z różnych form wsparcia i pomocy) w kartach pracy socjalnej pracownicy odnotowywali wszystkie działania podejmowane na rzecz klientów - wizyty w środowisku, ustalenia z przeprowadzonych rozmów, czynności podjęte na rzecz osoby/rodziny oraz propozycje dodatkowego wsparcia, informacje o zawartych kontraktach socjalnych.

Wykorzystywano kontrakty socjalne jako jedno z narzędzi pracy socjalnej

Zawarte kontrakty socjalne (objęte kontrolą) dotyczyły między innymi aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, podjęcie leczenia, czy podejmowania starań o uzyskanie stopnia niepełnosprawności lub o poprawę warunków mieszkaniowych.

Każdy skontrolowany obszar ma swoją specyfikę prowadzonej pracy socjalnej dlatego do problematyki pracy socjalnej odniesiono się szczegółowo w każdym skontrolowanym zagadnieniu.

Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, przeprowadzenia aktualizacji wywiadów oraz wydania decyzji administracyjnej.

Poddana kontroli dokumentacja – osób korzystających z usług opiekuńczych, zasiłków stałych, osób z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, zasiłków okresowych, osób bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, kierowanych do domów pomocy – była kompletna. Zachowane były terminy określone przepisami (data: sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, wydania decyzji administracyjnej).

Wszystkim decyzjom nadawany był rygor natychmiastowej wykonalności, a decyzje dostarczane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Pomoc przyznawana była na wniosek.

Ustalono, że decyzje wydawane były w terminie od 6 do 8 dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku o pomoc – w odniesieniu do decyzji przyznających zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia.

W tym samym zakresie, określono, że rodzinny wywiad środowiskowy - wymagany art. 107 ust. 1 ups - przeprowadzany był przez pracownika socjalnego w czasie nieprzekraczającym 4 dni od wpływu wniosku do OPS.

Zadanie realizowane bez uchybień.

Ad. 5. Warunki do realizacji zadania.

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 u.o.p.s) jako gwarancję odpowiedniej jakości usług i pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi adekwatnej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, poszanowanie godności i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwia również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów i społeczności lokalnej.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych;
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 30.06.2024 r.;
- sprawozdań resortowych MRiPS-03 stan na 30.06.2024 r., oraz MRiPS-06 stan na 31.12.2023 r.;
- oraz przeprowadzili oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS – korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Miasta i Gminy oraz zarządzenia Kierownika Ośrodka.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowej działa na podstawie Uchwały Nr XI/61/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Łowej z dnia 23.02.1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej. W ośrodku obowiązuje Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej Nr 14/2024 z dnia 31.05.2024 r.

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowej posiada upoważnienie Burmistrza Łowej do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Zarządzenie Nr 207/08 Burmistrza Łowej z dnia 04.08.2008 r.).

Warunki lokalowe Ośrodka nie stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań oraz profesjonalnej obsługi klienta. Budynek posiada bariery architektoniczne.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowej zlokalizowany jest w 2 piętrowym budynku przy ul. Kolejowej 7, w Łowej. W tym samym budynku – funkcjonują również 2 gabinety stomatologiczne, mieszkanie stomatologa oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

W dyspozycji Ośrodka pozostaje łącznie 7 pomieszczeń biurowych, pokój socjalny i pomieszczenie do przechowywania akt.

Na 1 piętrze znajdują się 2 pokoje przeznaczone dla 4 pracowników socjalnych (po dwóch w pokoju), asystenta rodziny i pracownika administracyjnego. Na tej kondygnacji znajduje się też biuro Kierownika Ośrodka. Na wysokim parterze znajduje się pokój do indywidualnych spotkań pracowników z klientami oraz dyżurów psychologa, które odbywają się w każdą sobotę tygodnia.

Wejście do budynku posiada bariery architektoniczne - schody. Brak windy. Przed wejściem do budynku jest zamontowany - domofon umożliwiający kontakt z 4 pomieszczeniami biurowymi pracowników Ośrodka. Osoby mające trudności z poruszaniem się, z niepełnosprawnością ruchową, w przypadku wnioskowania o pomoc – są obsługiwane przez pracownika socjalnego w swoim miejscu zamieszkania.

W ocenie zespołu kontrolnego warunki lokalowe Ośrodka nie zapewniają komfortowych warunków pracy oraz przyjęć interesantów - usytuowanie pokoi pracowników socjalnych na 1 piętrze, brak windy stanowi utrudnienie dla osób z niepełnosprawnościami.

Z pisemnych wyjaśnień Kierownika ośrodka wynika, że w 2025 r. planowane jest przeniesienie siedziby Ośrodka do modernizowanego budynku przy ul. Kolejowej 11, w Łłowej.

Ośrodek czynny jest w dni robocze: w poniedziałki w godz. 7.00 – 16.00, od wtorku do czwartku w godz. 7.00 – 15.00, oraz w piątki w godz. 7.00 – 14.00.

Teren gminy podzielony jest na 4 rejony opiekuńcze zgodnie z liczbą obecnie zatrudnionych pracowników socjalnych. W przypadku nieobecności pracownika socjalnego, klientów przyjmuje pracownik pozostający na terenie Ośrodka.

W Ośrodku prowadzony jest jeden Rejestr podań, w którym odnotowywane są przyjęcia zgłoszeń o pomoc m.in. w formie telefonicznej, pisemnej. Wizyty klientów w ośrodku nie są ewidencjonowane, za wyjątkiem sytuacji wymagającej sporządzenia odpowiedniej notatki służbowej. W Ośrodku prowadzony jest również rejestr wyjść pracowników.

Decyzje administracyjne odbierane są osobiście przez klientów ośrodka lub dostarczane są drogą tradycyjną poprzez Poczta Polską. Wszystkie decyzje dostarczane są za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Wszyscy pracownicy Ośrodka mają możliwość skorzystania z porad Radcy Prawnego zatrudnionego w Urzędzie Miasta w Łłowej. Porady prawne dla Klientów ośrodka (mieszkańców gminy) udziela prawnik pełniący dyżury w Bibliotece Kultury w Łłowej.

Na dzień kontroli Ośrodek spełniał określone przepisami ustawy o pomocy społecznej wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych.

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust. 11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie

do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto ust. 12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej musi zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 4 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Każdy z pracowników socjalnych ma wyznaczony rejon opiekuńczy, świadczy pracę socjalną i przeprowadza rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Średnio **na jednego pracownika socjalnego przypadało 1.588 mieszkańców** (liczba mieszkańców ogółem – 6.351 – stan na 31.12.2023 r. dane GUS) oraz **15 środowisk pracy objętych pracą socjalną** (łącznie 59 rodzin objętych pracą socjalną wg sprawozdania MRIPS-03 stan na 30.06.2024 r.).

Kierownik Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadają kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Kierownik Ośrodka posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej oraz wymagany 3-letni staż w pomocy społecznej. Od 04 sierpnia 2008 r. zatrudniona w Ośrodku na stanowisku Kierownika.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami – otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący – na dzień kontroli – pracę w środowisku otrzymują w/w dodatek.

Wszyscy – zatrudnieni w Ośrodku – pracownicy socjalni świadczący pracę podnosili kwalifikacje zawodowe. Uczestniczyli w szkoleniach merytorycznych.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie wszyscy pracownicy socjalni świadczący pracę w środowisku uczestniczyli w szkoleniach m.in. z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej, bezpieczeństwa pracownika socjalnego, komunikacji i reagowania w trudnych sytuacjach relacyjnych, w tym z osobami uzależnionymi, diagnozy zaburzeń zachowań i osobowości, udzielania pierwszej

pomocy przedmedycznej. Kierownik Ośrodka – w okresie objętym kontrolą – również uczestniczył ww. szkoleniach merytorycznych. Żaden z pracowników nie uczestniczył w szkoleniach merytorycznych z obszaru ustawy o pomocy społecznej.

[akta kontroli str. 580-724, 909-1003]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje rozszerzenie zakresu szkoleń o zagadnienia związane z obszarem pomocy społecznej. W budynku występują bariery architektoniczne. W ocenie zespołu kontrolnego warunki lokalowe Ośrodka nie zapewniają komfortowych warunków pracy oraz przyjęć interesantów.

Wnioski:

1. Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych.
2. Ośrodek świadczy usługi opiekuńcze sąsiedzkie we wszystkie dni tygodnia.
3. Zakres usług opiekuńczych był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta. Wsparcie klientom świadczą również członkowie rodziny.
4. Osobom korzystającym z zasiłku stałego Ośrodek udzielał pomocy adekwatnie do rozpoznanych potrzeb.
5. Z osobami korzystającymi z zasiłków stałych – stosownie do okoliczności – podpisywał kontrakty socjalne.
6. Ośrodek udziela wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.
7. Występuje ścisła współpraca pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym.
8. Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podejmowana praca socjalna sprowadzała się do aktywizacji zawodowej beneficjenta zasiłku.
9. Prowadzona praca socjalna jest szczegółowo dokumentowana.
10. W przypadku osoby bezdomnej posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym - brak adnotacji nt. oceny funkcjonowania klienta w środowisku.
11. Ośrodek nie jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach.
12. Aktualne miejsce pobytu osoby bezdomnej stwarza zagrożenie dla jej bezpieczeństwa.
13. Z osobami zmagającymi się z kryzysem bezdomności były zawierane kontrakty socjalne, brak jednak wykorzystania dodatkowych narzędzi pracy socjalnej w formie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
14. Ośrodek nie kieruje osób z niepełnosprawnościami do placówek dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.
15. Na terenie gminy Iłowa nie funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy. W przypadku potrzeby – gmina będzie kierował osoby zainteresowane do Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Szprotawie.
16. Gmina nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Brak wniosków o tę formę pomocy.
17. Gmina realizuje zadanie w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.

18. Ośrodek prowadzi postępowania w stosunku do rodzin zobowiązanych do wnoszenia opłaty na rzecz członka rodziny umieszczonego w dps.
19. Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Miasta i Gminy w Iłowej oraz zarządzenia Kierownika Ośrodka.
20. Warunki lokalowe Ośrodka nie stwarzają pełnej możliwości realizacji zadań - bariery architektoniczne w budynku.
21. Ośrodek spełnia wszystkie wymagane wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych.
22. Pracownicy socjalni i kierownik posiadają wymagane na zajmowanym stanowisku kwalifikacje zawodowe, oraz w badanym okresie podnosili kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach merytorycznych.
23. Pracownicy socjalni Ośrodka w badanym podnosili kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń merytorycznych. Żadno ze szkoleń nie uwzględniało zagadnień pomocy społecznej.

Wniosek wymieniony w punkcie 11 stanowi uchybienie.

Wnioski ujęte w punkcie 10, 12, 13, 14, 20, 23 stanowią sugestie Zespołu Kontrolującego.

Za stwierdzone uchybienia odpowiedzialny jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzonej kontroli dokonano wpisu do książki kontroli znajdującej się w Ośrodku Pomocy Społecznej w Iłowej, pod pozycją nr 13.

POUCZENIE

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto dyrektorowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej, drugi Burmistrzowi Gminy Iłowa, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wielkopolskim.

Kontrolujący:

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Teresa Ozimek

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Krzysztof Frisoli

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Małgorzata Rodak

Gorzów Wielkopolski, dnia 17.03.2025 r.

Kierownik Ośrodka:

Z upoważnienia Burmistrza
Elżbieta Kinal
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Łtowej

Łtowa, dnia 28.03.2025 r.